

# 1001 Inventions - en historisk aha-upplevelse

*Sofia Zouagui*

Ibn Rushd Studieförbund, Solna

En av de senaste årens mest framgångsrika internationella vandringsutställningar visas nu på Värmlands Museum. Utställningen "1001 Inventions" synliggör muslimers bidrag till den västerländska civilisationen och är därför ett viktigt redskap i strävan att förändra en felaktig historieskrivning.

Ibn Rushd Studieförbund har ett långsiktigt mål att arbeta för att bredda den västerländska historieskrivningen och anser att muslimers bidrag till den västerländska civilisationen och renässansen måste få nödvändig vikt i historieböckerna. Att vi har ett gemensamt kulturarv sedan 800-talet måste synliggöras och felaktiga föreställningar om islam och muslimer måste förändras. Studieförbundet är uppkallat efter filosofen Ibn Rushd eller Averroës som han oftast kallas i västerländska sammanhang. Han var en erkänd filosof i Andalusien och ägnade en stor del av sitt författarskap åt att ifrågasätta kunskapsproduktioner. Han är även en av dem som gav upphov till den västerländska renässansen.

Detta arv är Ibn Rushd Studieförbund stolta över att få förvalta och tror på att det är en viktig beståndsdel i strävan för ett rättvist samhälle. Ett samarbete med Värmlands museum inleddes, som nu är aktuellt med den prisbelönta internationella utställningssuccén "1001 Inventions - Discover the Muslim Heritage in Our World". Utställningen lyfter fram vetenskapliga och kulturella bedrifter under den muslimska civilisationens guldålder, en tid som gärna beskrivs som den mörka tiden i historieböckerna. Som första anhalten i en Europaturné visas den på Värmlands Museum fram till 19 januari 2014.

Ett samarbete med museet föll sig därför naturligt och tre seminarier har producerats i anslutning till utställningen. Dessutom kommer resor att arrangeras till utställningen via distrikten, runtom i Sverige.

## En muslimsk guldålder

I berättelsen om den västerländska civilisationen framhålls i synnerhet antiken och renässansen som vetenskapliga storhetstider. Läroböckerna beskriver ett mörkt årtusende däremellan, en mellantid utan väsentliga framsteg, då krig och sjukdom drabbade kontinenten. Men under medeltiden, från 500-talet till slutet av 1400-talet då den västerländska civilisationen låg nere, var den muslimska civilisationen mitt uppe i en gyllene tidsålder av innovation och uppfinningsrikedom. Det finns mycket att vinna på att lyfta fram dessa förebilder och belysa den muslimska civilisationens betydelse. Barn och ungdomar förtjänar chansen att skapa sig en uppfattning om olika kulturer som bygger på en rättvis och sann historieskildring.

Genom en fantastisk utställning med 60 interaktiva stationer får besökarna tillfälle att möta män och kvinnor som många aldrig hört talas om, men vars upptäckter ligger till grund för flera av de tekniker vi i dag tar för givna. Parallellt med utställningen har en lärarhandledning i samarbete med Karlstads universitet tagits fram. Henrik Ramberg är en av pedagogerna som har arbetat med detta.

- Vi vill se till att skolungdomarna ser utvecklingen i vår gemensamma civilisation. Vi vill visa att innovationer också överbryggar religioner och kulturer. Det handlar någonstans om att de historiska epokerna inte strider mot varandra utan de följer i varandra. Den muslimska civilisationen är en epok som ger till en annan epok, allt är hoplänkat. Vi bygger tyvärr gränser både geografiskt och mentalt som inte alltid stämmer. Tack vare innovationens grundkoncept om att mötas måste hänsyn tas till gammal kunskap för att sedan kunna gå vidare till något annat. Detta är innovationens styrka, säger Henrik Ramberg, pedagog på Värmlands Museum.

Museet har utformat ett program för grundskolan och ett för gymnasieklasser. Eleverna kommer att få möta guider utklädda till de olika innovatörerna och få höra deras berättelser med hopp om ett interaktivt samtal. De kommer även att få uppgifter att lösa i takt med att de följer utställningen. Tillsammans med de äldre eleverna kommer diskussionerna ta avstamp ifrån hur idéer föds och utvecklas under olika historiska epoker med hjälp av innovationer. En modern arkitektur- och astronomiutställning har också skapats som ett komplement till 1001 Inventions.

- Här har vi astronomiska redskap, originalföremål från svenskt 1600-tal som har direkta associationer från den muslimska världen. Här kan vi även se i ett längre perspektiv hur kulturerna är sammanflätade då vi får insyn i hur den muslimska civilisationen har påverkat svensk arkitektur i många tusen år, säger Henrik Ramberg.

Det glapp som finns i historien när det kommer till Andalusien och den viktiga roll muslimer har haft dels för spridningen och utvecklingen av vetenskap men också för samlevnad och respekt för andra måste rättas till. Judar och muslimer levde tillsammans i fred då muslimerna regerade i södra Spanien, under medeltiden.

- I en alltmer global värld med allt fler möten över gränsen blir förståelsen och respekten för varandra allt viktigare, säger Åsa Hallén, museichef för Värmlands Museum, under sitt invigningstal.

Ahmed Salim, verkställande direktör för 1001 Inventions, är medveten om de utmaningar och svårigheter som finns i Sverige och han ser samma farhågor runtom i Europa.

- Utställningen kan vara en hjälp för att på något sätt kunna visa på vad vi har gemensamt i mänsklighetens arv. Allt vi är i dag är tack vare innovationer och bidrag av personer som fanns före oss. När vi ser att kvinnor och män med olika bakgrunder och ursprung har gått samman för att skapa en gyllene tidsålder inom vetenskapen är det ett kvitto på hopp, respekt och tolerans. Alla medborgare under 2000-talet måste vara medvetna om denna globala historia, säger Ahmed Salim.

1001 Inventions - Discover the Muslim Heritage in Our World, är en skattkammare av sanningar som alltför länge har fått stå tillbaka för en falsk historieskrivning. Initiativet 1001 Inventions startades av akademiker och historiker inom vetenskapen som insåg vikten av att skapa ett stort projekt för att visa upp den forskning och de historiska fakta som alltför länge har fått samla damm på en bokhylla i ett bibliotek. Tre hundra forskare och akademiker har bidragit med sina kunskaper för att sammanställa alla fakta som visas i utställningen och i boken, 1001 Inventions - the Enduring Legacy of Muslim Civilization. Utställningen har haft över 3,1 miljoner besökare sedan starten 2010.

## Några av de 1001 innovationerna

- Fatima al-Fihri, byggde världens äldsta universitet al-Qarawiyin Fez, Marocko. Studenter världen över vallfärdade hit för att ta del av den höga kvaliteten på studierna, bland annat astronomi, teologi, juridik och retorik. Den utvecklades sedan till en akademi.
- Ibn al-Haytham, skrev boken Kitab al-Manazir där han presenterade helt nya idéer om ljus och syn. Detta blev grunden för dagens optik och gav upphov till kameran.
- Al-Zahrawi gav upphov till dagens kirurgiska instrument och skrev boken Al-Tasrif som

fortfarande än i dag används som kurslitteratur av kirurger världen över.

- Abbas ibn Farnas, den förste som försökte flyga.
- Al-Jazari, berömd ingenjör som konstruerade klockor i olika utföranden. Hans elefantklocka anses vara ett mästerverk som hyllar människornas mångfald. Sinan, har gett upphov till det mesta av arkitekturen i det Ottomanska riket, vilket studeras än i dag.
- Merriam Al-Ljliya: till skillnad från de flesta andra kvinnor på 900-talet valde hon ett yrke och är idag känd för sin skicklighet vid tillverkning av instrument såsom astrolabier.
- Al-Battani, känd i västvärlden som Albategnius, skrev betydande astronomiska verk och beräknade solåret till att vara 365 dagar, 5 timmar, 46 minuter och 24 sekunder.
- Lagari Hassan Celebi var den första person som genomförde en raketdriven flygfärd upp i skyn.
- Ibn al-Nafis beskrev korrekt den del av kärlsystemet som innefattar hjärtat och lungorna i en medicinsk skrift, Sharh Tashrih al-Qanun.
- Al-Sufi var den förste astronomen som nämnde Andromedagalaxen och kallade den för lilla molnet, Tashrih al-Qanun.
- Ibn Maymon, vars stora verk "The guide of the perplexed" förklarade allt från världens begynnelse till vikten av religiös undervisning.
- ... Och listan fortsätter fram till 1001 bidrag.

## Fakta

Ibn Rushd är ett muslimskt studieförbund som är öppet för alla. Ibn Rushd vill vara en folkbildningsresurs i framkanten av samhällsutvecklingen och arbetar med de för samhället viktiga frågorna som demokrati, mångfald, mänskliga rättigheter och rättvisa. Med folkbildning som verktyg deltar Ibn Rushd i samhällsdebatten, producerar studiematerial och erbjuder ett brett utbud av seminarier, studiecirklar och kulturarrangemang, detta tillsammans med majoriteten av de muslimska föreningarna i Sverige.